

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:

Pe un an 3 fl. (6 coroane).
Pe o jumătate de an 1 fl. 50 cr. (3 coroane).
Pentru România 15 lei anual.

Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE

se primesc în biroul administrațiunii (strada Poplăcii nr. 15.) — Telefon nr. 14.
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr. a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Totul dela stat.

Săptămâna trecută dieta maghiară a votat pentru *teatrele maghiare* suma de 494 mii de floreni, adică aproape un jumătate de milion.

Nu voim să arătăm că aceasta e o obraznică nedreptate, când din banii țerii se dă *numai* pentru scopuri maghiare, căci aceasta e știut de mult. Voim însă să scoatem la iveală, că *teatrele maghiare* au lipsă de ajutor, numai cu proptele din partea statului se pot susține, căci altcum pier.

Și oare numai cu *teatrele* e așa? Oare numai acestora li-se dă ajutor din partea statului?

Dacă cercetăm cu luare aminte lucrurile, vom vedea că nu numai cu *teatrele*, dar' cu toate întreprinderile și așezămintele maghiare este așa. Poporul maghiar în toate afacerile și întreprinderile sale se razimă pe stat. *Dela stat cere totul, dela stat așteaptă totul*, în tocmai ca un moșneag neputincios, care singur din puterea sa nu e în stare să ducă la îndeplinire nici un lucru.

La noi ori-ce se începe și se face din partea Maghiarilor se face cu ajutorul și spriginul statului, ear' unde acesta lipsește, lucrurile dau îndărăpt și nici o treabă nu se ajunge.

Se întemeiază o reuniune agronomică maghiară — ea cere și capătă ajutorul statului, căci altcum nu poate da înainte; *teatrele maghiare*, precum am văzut, au ajutor bănesc dela stat, școalele maghiare asemenea; „kulturegylet”-urile cer ajutoare dela stat, căci altcum maghiarisarea stă baltă; Sécuii n'au fost în destul spriginți din partea statului, urmarea este că sunt decăzuți și Beksics, dimpreună cu alți șoviniști, strigă în gura mare după ajutor dela stat pe seama lor; statul face colonisări printre Români, coloniștii maghiari la rîndul lor se razimă pe stat și acesta trebuie să-i ajute, căci altcum se prăpădesc.

Statul dă câteva mii de fl. ajutor teatrului maghiar din Cluj, dar' toți acești bani se papă fără de a fi îndestulitori, și deputatul Clujenilor Hegedüs a cerut în dietă dela ministru, ca să ia statul teatrul din Cluj, adică să-l ținem noi din

banii țeri, ori-cât ar costa, căci altcum lăncezește — ear' ministru a făgăduit.

Și așa mai departe. Pildele de felul acesta sînt nenumărate; fiecare din noi știm câte una; ici se ajută o școală din partea statului, colo o casină sau o intrunire din partea comitatului sau a varmeghiei, ici o foaie ungurească, colo o întreprindere, căci altcum sînt de perit.

Și ca să se nu ni-se împute, că am grăi neadevăr sau că am mări lucrurile, dăm ceea-ce zice în privința aceasta o foaie de frunte maghiară, „Bud. Hirlap” în nrul seu dela 23 a luni trecute:

„E fapt netăgăduit — zice foaia — că noi așteptăm totul dela stat, în așa măsură, încât și fostului ministru Baross 'i-s'a părut, că mergem prea departe și anii trecuți la expoziția din Timișoara a zis, că e primejdioasă această direcție, această pornire”

Adeverită odată aceasta, ea ne arată că Maghiarii, ori-cât se laudă din gură și prin gazetele lor, nu pot sta pe picioarele proprii; că sînt slabi la putere, și ar lăucezi, dacă statul nu 'i-ar ajuta în chip însemnat.

Causele acestui lucru zac în șovinism, adică în închipuirea, că ei sînt mai pe sus de toate și de toți și în urmarea, că voind să aibe totul pe mână, încet cu încetul pe noi naționalitățile, ne-au scos de peste tot locul, ne-au exchis din viața publică.

Șovinismul, care e frate dulce cu îngâmfarea fără seamă, dând în chip neiertat numai Maghiarilor spriginul statului și desmerdându-i, 'i-a desvătă de a sta pe picioarele proprii și 'i-a dat a aștepta totul dela stat.

Eată unde duce patima pe om!

Ce va fi însă cu acest popor când nu va mai fi gugulit din partea statului?

Ce va fi atunci, când statul, împărțind în măsură dreaptă ajutoarele și spriginul seu între toți cetățenii de o potrivă, silit va fi a trage dela Maghiari o parte din ajutoarele și binefacerile, de cari azi se bucură numai ei, poporul ales?..

Atunci să-i vedem țindu-și locul, cum ni-l ținem noi, în mijlocul primejdiilor, prigonii și huiduiți. Tare ne temem, că atunci va fi vai de capul lor.

În cauza națională. Am pomenit pe la sfîrșitul anului trecut, că o foaie de frunte din Italia *Il Tempo* a scris mai mulți articoli despre cauza națională a noastră. Despre unul din acești articoli, însemnata foaie a Ligii „Liga Română” scrie:

Il Tempo din Roma scoate în numărul seu dela 24 Ianuarie un frumos și aspru articol despre politica de apăsare, ce au introdus-o Maghiarii împotriva Românilor și a celorlalte naționalități din Ungaria.

Articolul e intitulat: *Menzogna e Verità — Il Liberalismo dei Magiari*, (Minciună și adevăr. — Liberalismul Maghiarilor). Autorul arată, cât de fals și mincinos este așa zisul liberalism maghiar, așa de mult cântat și înălțat la cer din partea acelor, cari nu cunosc falsitatea și apucăturile miselești ale acestor asupritori, cari strigând libertate, fac o statornică apăsare asupra conștiințelor, batjocoresc drepturile cele mai sfinte și întrebunțează cele mai tiranice mijloace.

Pentru a întări zisele sale, ziarul numit citează între alte dovezi, datele publicate și de noi, despre osândirile neomenoase ale Românilor în cei din urmă 2 ani.

Maghiarisarea — mai înainte de toate. M. Hirlap dela 31 Ianuarie n. scrie în fruntea foi un articol „Pentru maghiarism” și face următoarea mărturisire:

„Ungaria e o țeară bună, o țeară frumoasă, dar' își are partea sa anumită, că cel mai însemnat lucru al statului ar fi maghiarisarea. Aceasta este ținta și lucrarea noastră statornică, în care nu e iertat să lăncezim nici când. Nu e iertat să disprețuim, să aruncăm ori să slăbim nimic în ce băgăm de seamă putere și destoinicie de maghiarisare.”

E de însemnat, că până când mai înainte Maghiarii tănuiau, că au de scop a ne maghiarisa, acum când se dovedește că maghiarisarea nu dă înainte, vin și o mărturisesc.

Stăpânitorii nostri.

II.

Al doilea lucru petrecut în dieta maghiară, care e vrednic să-l știm, de oare-ce ne arată pornirile stăpânitorilor nostri, e desbaterea asupra *votului universal*.

În țerile culte, cu *constituție*, adică unde cetățenii fac înșiși legile prin trimișii lor, numiți *deputați*, bărbații fruntași și conducători se nisuiesc a lărgi dreptul de alegere asupra cât se poate de mulți cetățeni. Numai așa se poate zice, că legile, ce se fac, sînt isvorite din voința poporului. Dreptul acesta de votare, estins asupra tuturor cetățenilor,

să numește dreptul *votului universal*, sau al votului tuturor.

Ungaria este asemenea țeară cu constituție, dar' la noi, dintre 16—17 milioane de locuitori, abia 800 de mii au dreptul de alegere. Atâta este de părtinitoare făcută legea de alegere, încât eschide de la alegeri de deputați partea cea mai mare a cetățenilor.

Stăm deci foarte departe și în privința aceasta de țerile înaintate și stăpânitorii noștri se tem să lărgească dreptul de alegere.

Aceasta se vede din desbaterea dietei asupra votului universal.

Desbaterea s'a iscat așa, că în 10 Mai anul trecut s'a ținut o mare adunare de popor în Budapesta, în care s'a hotărât să se dea o rugare la dietă, ca să introducă votul universal.

Rugarea s'a dat atunci, dar' abia acum a ajuns la desbatere.

Raportorul e de părere, că deși schimbarea legii de alegere se vede a fi de lipsă, dar' din cauza *stărilor noastre de naționalitate*, rugarea să rămâie nebagată în seamă.

La aceasta vorbesc apoi mai mulți, dintre cari amintim aici pe cei mai însemnați.

Kossuth Ferencz zice, că legea electorală de acum nu e dreaptă. Unul câștigă drept de alegere după o dare de 80 cr., altul abia după una de 30 fl. Frica de naționalități nu trebuie să ne sparie, de a fi drepti. Statul maghiar trebuie să pună condiția, că numai acei cetățeni să se bucure de vot, *cari știu ungurește*.

Contele Zichy Ienő este asemenea pentru votul universal, cu votare secretă și cu condiția, că *alegătorul să cunoască limba maghiară în vorbire și scriere* și să se declare, că e cetățean de stat maghiar.

Tot de părerea aceasta e și deputatul Rakovsky, din partidul popular, nu-

mai cât cere ca dreptul de alegere să se lărgească treptat și pe încetul, până la votul universal.

Ministrul Perczel, amestecându-se și el în discuție, spune din capul locului, că e împotriva votului universal. El zice, că e greșită părerea aceluia, cari pot vorbi sau și numai visa despre acesta în Ungaria.

Mai vorbesc deputații Madarász și Györi, ear' în urmă luând din nou cuvântul ministrul Perczel, zice că guvernul vrea să lărgească dreptul de alegere, așa că numărul alegătorilor să se mărească, dar' acest lucru cere multă chibzuială și vreme mai lungă.

Ce să ține de votul universal, adevărat ca dreptul de alegere să se dea fiecărui cetățean, care ține cu credință la patria sa, el spune, că nu ar fi împotriva, dar' cu o condiție. Să se afle adevărat *un instrument (unealtă) pentru simțăminte, care puindu-l pe inima fiecărui cetățean, să arele gradul său de credință față de patrie*. Dar' de oare-ce aceasta nu se poate afla nici prin lege, nici pe altă cale, el nu se poate învol cu introducerea votului universal.

Vorbele ministrului au fost primite cu aprobări din partea turmei deputaților a guvernului, ear' presidentul dietei spune, că propunerea lui Molnár e primită și astfel rugarea pentru votul universal rămâne nebagată în seamă.

Cu aceasta comedia s'a încheiat.

Ce vedem noi din aceasta desbatere? Vedem, că stăpânitorii noștri se tem a face o lege dreaptă, *să tem de noi, își tem domnia*, ear' aceia, cari se arată a fi pentru lărgirea dreptului de alegere, cer, ca *să fie legat de cunoașterea limbii maghiare*, ca astfel tot ei să fie deasupra.

Așa se face la noi, când e vorba de a se da dreptul popoarelor. Unii din stăpânitori zic, că nu-l dăm de loc, alții zic, că vi-l dăm, dar' numai așa, dacă

vă lăpêdați de limba voastră și vă faceți Maghiari.

Așa dar' maghiarisarea mai nainte de toate! Dar' dacă e, ca *dreptul să se dea numai la cei ce știu ungurește, ar trebui ca și darea și miliția să o dea tot numai aceia*.

Asta ar fi dreptate!

— DIN TRECUTUL NOSTRU. —

Mateiu Basarab.

Pe când Mateiu Vodă își văzu țeara pusă încâtva în rânduială și întărită cu putere armată, se pomeni cu un dușman nempăcat, care se scula asupra-i, voind a-l scoate din domnie. Acesta a fost *Vasile Lupu*, Domnul Moldovei, care se urcă în scaunul acestei țeri la anul 1634.

Vasile Lupu era cunoscut bun cu Mateiu Vodă, căci pe vremea când Mateiu se afla la curtea domnească din Tîrgoviștea în deregătorii, el venise de peste Dunăre și a intrat în slujbă la curte. Încă din vremea aceasta s'a născut dușmănie între acești doi bărbați, ear' Lupu trecând în Moldova și isbutind a cuprinde scaunul domnesc, a voit să-și răsbune asupra lui Mateiu.

De vrășmășia, ce era între acești doi domni însemnați, se bucurau cu deosebire Turcii, cari o măreau mai mult, îndemnând și încurajând pe Lupu împotriva lui Mateiu, cu scopul, ca cele două țeri surori să se slăbească tot mai mult și astfel mai ușor să le poată ținea în supunere.

De certele și luptele dintre frați, se înțelege, că streinii și dușmanii se bucură mai mult și trag folos; de aceea bine zice un cronicar de pe vremea aceasta scriind:

„Rău destul, că Moldovenii și Muntenii, *fiind ei tot de un sânge, așa să mănâcă pe sine și aleargă la neamuri streine să-i împace*“.

FOIȚA.

Semne vedit.

— Tălmăcire din italiană. —

Focul, apa și omenia se întovărășesc să petreacă vieța obștească laolaltă, așezându-se în un loc.

Au uitat însă un lucru, că împotriva firii nu este putere în lume.

Focul, după firea lui, de a se lăți și apa după a ei curgătoare, nu se simțiau bine cu starea, la care s'au legat de bunăvoie.

Nu le place odichna. Se gândesc la schimbarea stării liniștite. Așa poțtea firea lor.

După multe sfătuirii află, că mijlocul cel mai potrivit ar fi și este: să întreprindă toți trei tovarășii o călătorie.

Planul acesta l-au împărțit cu omenia, care se învol cu el, îl primi și îl salută cu bucurie. Stăru în să înainte de plecare a se lămuri un lucru. Zice adevărat omenia:

— Ei bine! După toate prevederile noastre, se poate ușor întâmpla să rătăcim și să nu ne mai găsim unul cu altul. Care ne sânt semnele de a ne cunoaște?

Focul zice: în cazul unei rătăcirii, țineți minte! unde veți vedea fum, acolo sânt eu. Fumul este dar' semnul meu vedit.

Apa zise: De nu mă veți mai vedea, nu mă cereți pe locuri secetoase, pe dealuri cu coaste petroase și printre surpături; ci pe locuri cu răchițe, arini, trestii, papură, pipirig, iarbă verde ca iedera.

Așa mă găsiți de bună seamă. Verdeța e semnul meu vedit iarna-vara.

— Deschideți-vă bine ochii! — zise omenia. — *Grijiți de mine ca de lumina lor! de mă perdeți, perdută sânt pe veci*. Semn vedit n'am.

Învățatură. Din această poveste învățăm, că avem să ținem la omenie mai presus de toate bunătățile pământești și ademenirile omenești.

Alba-Iulia, 15 Decembrie 1896.

Ioan Papiu, preot român.

Sloim și darul.

Sloim jidan ca fiecare

Își avea cărcîma n'trun sat,

Dar' norocul cum se pare

Pe el de tot l-a uitat.

Căci erau cumînți țeranii,

Ce-i jidanul cunoscură:

Deci țineau în pungă banii

Și nu-i dau pe beutură.

Amărit și rupt de lipsă,

Sloim își trage peri din barbă.

Și cătră nevastă zice:

— Sali leben! Sali dragă!

„Noi trăim în sărăcie,

„Iehova nu ne ascultă,

„El de noi nu vrea să știe

„Cu nimic nu ne ajută,

„Un gând bun mi-a venit mie:

„Eu mă pun și scriu o carte

„Lui Iehova, ca să știe

„Că trag în lipsă de toate.

Lupu prin bani și daruri isbuti de Sultanul fi făgădui lui scaunul Munteniei, ear' cel al Moldovei fiului seu mai mare Ioan-Vodă. Mateiu deci trebuia scos din Domnie. Spre acest scop Lupu în toamna anului 1637 intră în Muntenia cu o oaste de mai bine 30 mii de ostași și înaintează până la Buzău, pustiind țeara.

Mateiu-Vodă treaz și neadurmit, știa de mai înainte despre toate isprăvile și planurile dușmanului seu și năvălirea lui Lupu îl găsi pregătit. El îi eși întru întimpinare, îl bătă și-l alungă până dincolo de Focșani, pustiind, drept răsbunare, Moldova.

Atunci se întrepuseră Turcii și făcură pace între domni, deși Mateiu cu greu fu aplecat la aceasta, de oare-ce zicea, că nu el a început războiul, ear' de altă parte știa că Lupu tot nu va sta mult pe pace.

Și presupunerea lui a fost nimerită, de oare-ce Lupu în curând începă a unelti de nou împotriva lui. El cumpără cu bani pe pașa Mehmet și apoi acesta îl pâră pe Mateiu la Sultanul, că nu este credincios, fiind în legături cu Domnitorii țărilor vecine, că e urât de supușii sei ș. a. El cerea, ca să fie scos din Domnie și pus în locul lui Lupul, care făgăduia o cinste însemnată Sultanului și bir mai mare ca Mateiu.

Uneltirile aceste s'au prins. Sultanul creză la început pașei Mehmet și după ce Mateiu alungă din țeară pe un aga (polițaiu) al Sultanului, care fusese trimis cu 60 de călăreți ca pe nesimțite să-l prindă, Sultanul îl declară de dat afară din scaun. Atunci Lupu-Vodă intră de nou în țeară, cu oaste mare, între care erau și Ieniceri și vre-o 15 mii de Tătari.

Dar' Lupul nici de astădată nu fu norocos.

Mateiu îi eși înainte și lupta se încinse la satul *Nanișori*, lângă râul Ialomița. Oastea lui Lupu fu frântă și împrăștiată

și el scăpă numai prin fugă, urmat de puțini ai săi.

Sultanul aflând adevărul, că adevărat Mateiu-Vodă cărmuiește bine țeara, că e iubit de supușii sei și că are o oaste tare, se mânia atât de tare pe Mehmet pașa, care l-a mințit, încât îl pedepsi cu moarte, ear' față de Mateiu își retrase poruncile de scoatere, întărindu-l de nou în Domnie.

Lupu nu încetă însă cu vrășmășiile, când prădând marginile Munteniei, când îndemnând pe pașii de peste Dunăre și pe Tătari, se ridice armele asupra lui Mateiu. Dar' Mateiu afla despre toate aceste uneltiri și era gata întotdeauna cu oastea sa, așa ca nici Turcii, nici Tătarii nu cutezau să facă nimic împotriva lui.

Astfel el n'a voit să meargă să se închine noului Sultan Ibrahim I., ear' când Hanul Tătarilor îi ceru 80 mii de taleri, căci altfel intră în țeară și o pustiește, Mateiu îi răspunse bărbătește, că el nu e dator a plăti Hanului dare și porni cu toate oștile sale, la 50.000 de voivoci, spre Moldova, gata de luptă. Sosind cu oștile la granița țării, el arătă taberile solilor tătărăști și-i însărcină, să spună Hanului, că el îl așteaptă gata. Dar' Tătarii n'au cutezat să calce hotarele țării.

SCRISORI.

Earăși gendarmii.

Feneș, 3 Februrie n.

La noi în comuna *Feneș*, dela desființarea confiniului militar până în anul acesta s'a ținut lada cu banii bisericești în cancelaria comunală. Lada în care se aflau 600 fl. bani bisericești s'a furat din cancelarie în noaptea spre 10/22 Ianuarie a. c. Făptuitorii au întrebuit o cheie falsă; au descuiat cu ea ușa cancelariei și după-ce au furat lada cu banii, earăși au încuiat-o.

După arătarea făcută din partea primarului au venit în ziua următoare 4 gendarmi, au adunat 14 oameni și i-au chinuit în mod

brutal, ba la unul i-au rupt și 2 coaste, toată noaptea i-au maltratată în așa mod, încât vecinii nu au putut să se odihnească de țipetele celor arestați și de nu veneau câțiva dintre reprezentanții comunali întru ajutor, gendarmii nu încetau cu bătaia. În vremea aceea a fost chemat și *Florea Boieriu* să adeverească că un om dintre cei năcăjiți, în vremea când s'au furat banii, a durmit la dînsul. La întrebare firerul de gendarmi în loc să întrebe aceea-ce e de lipsă, îl întreabă că pentru-ce poartă cîș de argint la buzunar, și îi ia cîșul și-l bagă în tașcă, ba-l mai și închide pe bietul om cu cei năcăjiți 2 zile pe bun drept. Vedem bine că stăpînirea noastră ne-a dat pe mîna străinilor, dar' Dumnezeu nu ne lasă, căci Luni în 12/24 noaptea culcându-se gendarmii în cancelarie, la 12 cîșuri s'a spart lampa și s'a aprins cancelaria. Au ars căciulile, cravatele, căpenegele și cîșornicile gendarmilor, cu un cuvînt pagubă cam la 60 fl. Dumnezeu li-a răsplătit gendarmilor!

Coresp.

Preot cu scăderi.

Mueren, 16 Ianuarie n.

Onorată Redacțiune!

De multe-ori am cetit în „Foaia Poporului” următoarele cuvinte: „Preoți și învățători dela sate, luminați și deșteptați poporul!” Însă aceste cuvinte atât de dulci, rostite de binevoitorii întreg neamului românesc, cari ziua și noaptea luptă pentru binele lui — durere; nu sînt pretutîndeni ascultate de preoții și învățătorii noștri. De acest trist adevăr m'am încredințat la alegerile de deputați din anul trecut, când mulți preoți și învățători din *cercul Ierei* au luat parte la alegeri, încărcăți în mijlocul satului pe trăsuri cu steaguri ungurești, care fâlăiau pe la urechile lor. La alegerea aceea a luat parte și preotul nostru *G. Micu*, pentru treizeci de *zloți de argint*. Gîndeam atunci, că dacă a primit atîta amar de bani, își va prenumera și d-lui barem cât decît vre-o foaie, dar' aceasta nu o face.

Domnule Redactor! Comuna noastră are numai 70 de fumuri și sînt patru abonați, cari abonează șese foi: eu abonez „Foaia Poporului” și „Revista Orăștiei”, *Ilie Ciortea*: „Vulturul”, *Simeon Nap*, „Gazeta Transilvaniei” și *D. Pavel Medan* „Tribuna”. Nu în chip de laudă o fac eu aceasta, ci în chip

„Loi ruga cu umilință
„Că din ceriu de unde șede,
„Să-mi trimită-o dăruință
„Bani, ori ce-i mai bun că vede”.

Nici nu perdă timp de geaba
Scrie o carte-o dă muierei,
S'o ducă, s'o pună ngrabă
N vîrful „dealului cu perii”.

Șloim își făcea judecată
Că vîrful de cer e-aproape,
Și Dzeu vede ndată
Cartea și trista lui soarte.

Pretorul din întemplantare
Avînd lucru n'acea parte,
Vede'n margine de cale
Adusă de vînt o carte.

Deci oprește și ia cartea,
Să-o cetească să șilește
Dar' de geaba-și bate mîntea
Căci e scrisă jidovește.

În oraș cu el o duce
Caută-un rabi care știe.
Și se roagă să-i explice
Ce-i scris pe acea hîrtie.

Rabi ia scrisoarea n mîna,
O cetește cu atențiune,
Apoi la un loc o-adună
Și cătră pretorul spune.

Că Șloim e în lipsă mare
Și cartea este menită
Lui Dzeu ca rugare
Din ceriu ceva să-i trimită.

Pretorul om bun, ce poate
Bagă mîna n'bzunar
O bancută de cinci scoate
Și-o trimite lui Șloim dar.

Șloim ia banii și grăiește:
— „Vezi tu Sali! vezi tu dragă!
„Iehova încă greșește
„Cînd face vre-o bună treabă.”

„A trimis la pretor darul
„N'a știut cine-i pretorul,
„C'ar mîncă banii cu carul
„Și dă'n litră cu piciorul.

„A trimis multe de toate
„După a mele rugăciuni
„Și pretorul ochi-mi scoate
„Nu mai cu aști cinci zloți buni”.

Seghedin 1896.

N. Trimbîntu.

Poesii populare.

Din Selagiu.

Culese de Mihail Marchiș, din Oarța.

Dusus-a bădița dus
Cu coasa pe rit*) în sus,
Să cosască rit cu roauă
Rupeii-s'ar coasa n' doauă,
Să vină să și-o tocmească,
Cu mine să se n'tâlnească.

*) Rit-livadă.

vrednic de urmat și de alții, mai vârtos pentru-că înainte de asta cu 4 ani numai auziam de foi, dar' nu știam ce comoară neprețuită sînt acelea.

'Mi-e năcăz mare cînd stau a cugeta, că preotul nostru deși cu stare mai bună ca noi, nu-'și abonează nici o foaie, treaba lui, dar' ne scoate a noastre dela postă și le desface, ba uneori nici nu ni-le trimite acasă și și dacă le trimite numai la 5—6 zile.

Acest preot are și alte scăderi, precum că nu s'e interesează de școală, care ar putea fi gata cum r'e cuvine s'e putem învăța copii în ea, dar' despre aceste tac acum.

Vasilie Ciortea.

Pom de Crăciun și petrecere în Toplița.

Toplița-rom., 29 Ianuarie n.

Onorată Redacțiune!

Nu pot trece cu vederea o faptă atât de plăcută ca și care s'au sevrit în ziua de Crăciun la noi în comuna Toplița-rom. în școala rom. gr.-ort. Cu privilegiul acestei zile s'a făcut un pom de Crăciun pentru ajutorarea școlărilor săraci; pomul a fost înfrumusețat cu trei steaguri, pe care se puteau citi frumoasele cuvinte: „Mărire tutru cei de sus lui Dumnezeu pe pămînt pace și între oameni bună învoire”. Pomul era împodobit cu următoarele obiecte: 10 pieptare, 5 cușme, 10 părechi de opinci, 14 năfrămuțe, 5 năfrămi pentru copile, 3 căputuri, 2 cămeși, 5 veste 100 buc. caste de scris, 80 colaci mari și alte mărunțșuri. Împărțirea pomului s'a întemplat, îndată după gătarea s. slujbe dumnezești, înainte unii public număr. Ținîndu-se o vorbire frumoasă din partea O. D. George Popescu paroch gr.-or. după aceasta s'au început împărțirea obiectelor între școlarii săraci. Ca încheiere s'au ținut o vorbire însuflețită și pătrunzătoare din partea dlui învățător Dumitru Moisin, aducînd mulțumită în numele școlărilor întreg publicului, înșirînd cu deosebire numele acelor care au stăruit întru facerea acestui pom, amintind despre originea neamului românesc, și despre lipsa ce se simte cu deosebire în această comună, va s'e zică clasa de mijloc (meserieși), care abia sîntem trei la număr în o comună cu 5000 de suflete, cu un ținut curat românesc aproape de 25000 de suflete. După sfîrșitul acestei vorbiri atât

școlarii cât și onoratul public s'au despărțit cu inima plină de bucurie de așa o faptă frumoasă și plăcută.

Onorații contribuitori, cărora și pe aceasta cale li-se aduce mulțumită publică, sînt următorii:

Banca din Toplița-rom. 10, fl. d-na Aurelia Popescu, Dumitru Moisin, inv., Ioan Mazăre, neg., Elisabeta Trif, fiecare câte 1 fl., George Maier, paroch, Ioan Bucur, sub.-not, fiecare câte 50 cr., Simion Barcea, paroch, 30 cr., Gregore Popescu, 50 cr., Teslovan George I. Mihaila, Batea George, fiecare 30 cr., Voda Ilie Schiopu, Tatar Iacob, Voica Iacob, Goja Nechită I. Gregore, Marcu Constantin, Natea Nicolae, a Petri, fiecare câte 50 cr., Ioan Boboicu 10 cr., Vasile Moldovan 5 cr., Ciobota Gregore, 10 cr., Păscan Gregore, 5 cr., Moldovan Gregore, Truța Dumitru I. Ioan, Truța Petrea, fiecare câte 10 cr., Truța Alexandru 5 cr.

Următorii au contribuit grâu:

George Popescu, paroch, 1 m. grâu, Gregore Cristea, Nicolae Vulcan, Elisabeta Dușie, Stefan Teg'ariu, cantor, d-na Iuliana Sbărcea, Goja Ioan, Vodă Gregore, Vodă Ioan, Vodă Vasile, fiecare câte 1/2 m. grâu, Natea Dumitru I. N. 1 m. grâu, Goja Gregore I. M., Crăciun Ilie, Marcu Filimon, fiecare câte 1/2 m. grâu, Natea Dumitru I. M. 1 m. grâu, Teslovan Ioan I. A. Antal Todor I. D., fiecare câte 1/2 m. grâu, d-na Elisabeta Popescu, 14 năfrămi Cristea Nechită, 3 căputuri, 5 laibere, și 2 cămeși.

Cu deosebire li aducem mulțumită mare dlui Nicolae Moldovan, brutar (pec) care pe lângă că ne-a stat întru ajutor ne-a și copt gratis.

A doava zi de Crăciun s'a ținut petrecere cu joc a plugarilor rom. din Toplița rom. participînd un public număr. dimpreună cu inteligența rom. din loc, afară de unii, la care de astă-dată le tăcem numele

Petrecerea a ruseșit bine, cu un venit curat de 42 fl. 57 cr. care e destinat în favoarea bisericii române din loc. Din suma aceasta s'au spesat 5 fl. pentru Pomul de Crăciun ce s'a împărțit între școlarii săraci.

Supra solviri: Ioan Urzicean, Fehér Iozef, Miklos Gyula, Cádár Gyula, Zenig Iozsef, Teslovan Ales. a popi, Miskolcs Sam, Borankai

István, Nagy Lajos fiecare câte un fl. Teodor Timar 1 fl 20 Isak Moricz 1 fl. 50 cr. Tutturor li-se aduce mulțumită și pe calea aceasta.

Valeriu Trif.

Petrecere în Pripilești.

Pripilești, 19 Ian. n.

Comuna noastră Pripilești este așezată pe un loc frumos în comit. Sătmarului. În o parte a ei curge Someșul, care pe la noi e un rîuleț.

Locuitorii comunei noastre sînt Români afară de câteva familii streine.

Cu ajutorul lui Dumnezeu s'a zidit și aici o școală corepunzătoare legilor de azi, dar' nu are nici o fundațiune, precum multe școli române nu au.

Ne avînd dar' pe ce lua recușite școlastice ne-am folosit de următorul mijloc, care ni-a și ajutat foarte bine.

La stăruința dlui preot Ioan Coza și la a mea. ca învățător din loc, s'a arangiat în anul acesta la 18 Ianuarie o „petrecere populară cu joc”, a cărei venit e menit pentru cumpărarea recușitelor de lipsă la școala noastră gr.-cat din loc.

Pe lângă toate că nu au fost dedați locuitorii la astfel de petreceri, totuși a isbit pot zice peste așteptare. Cu toate că a fost foarte mică taxa de intrare, numai de 25 cr. de o păreche, totuși avem un venit curat de 10 fl. din cari bani ne vom procura cele mai de lipsă pe seama școlăi.

Durere că mulți din popor nu ne-au pătinit, ba chiar din curătorimea bisericăscă s'au retras câțiva membrii.

Petrecerea a decurs bine, tot cu voe bună.

La 11 or'e s'a ținut o masă, și s'a făcut o cină aducîndu-și fiecare din ce i-a dat Dumnezeu de acasă.

La cină a ținut dl preot local o vorbire, în care a descris țința petrecerii.

Fiind și eu membru arangiator la aceasta petrecere, m'am ținut de datorință a face această dare de seamă.

Aduc mulțumită tuturor acelor cari ne-au pătinit petrecerea și scopul ei.

Nichita Cîrțiu, inv.

Eu singur m'am socotit,
Ca s'e mă las de iubit
S'e m'apuc de plugărit
C'oiu av'e mai bun venit.

Zi ceteraș tot așa,
Pe struna cea subțirea,
Ca s'e joc pe voia mea
Cu drăguța ăstua,
Ce s'e uită pe sub clop*)
La drăguța cum o joc,
Și se uită printre gene
La drăguța, că 'și-o teme.
Dar' de mine nu 'și-o teamă,
Duc'o acasă, fac'o zamă.

Făcutum'a maica 'n zori,
Când era câmpul cu flori
Căți ficiori pe-un lat de țeară,
Vin la maica s'e mă ceară,

*) Clop-pălărie.

Dar' măicuța nu m'a da
De-ar mai veni pe-atîția
Că măicuța ști ce face
M'a da după care-mi place.

Din Mogoș.

Culese de Simeon Costinaș, june.

Ajungă-te mândro-ajungă,
Ajungă-te dorul meu,
S'e te 'ntorc ca scândura,
S'e te-adăp cu lingura,
Când va fi lingura plină
S'e te-junghe la inimă,
Când va fi la jumătate,
S'e te-ajungă cias de moarte,
Când s'a goli lingura
S'e te cuprindă jelea,
Că 'ți-am fost eu badișor,
Și s'e mori cu al meu dor.

Dragimi-'s oițele,
Mi-'s mai dragi fetițele,

Cându-'s multe și mărunte
Și nu 'ncap s'e mă sărute,
De m'ar săruta o sută,
Ca mândra nu mă sărută,
De m'ar săruta o miie,
Ca mândra nu-'mi place mie.

Pe dinsus de Bărbuncești
Busuioac s'e răsădești,
Busuioac tot s'e înfloară,
Bărbuncești toți s'e moară,
Numai unul s'e rămăie
Care 'mi-a mai plăcea mie.

Arză-t'e focul năcăz,
De tiner' copil te-am tras,
Și te-am tras și te oiu mai trage.
Până 'n morment s'e mă bage.

Dr. Gregoriu Silași.

În numărul 4 al «*Foii Poporului*» am dat unele date mai însemnate din viața învățatului și vrednicului profesor *Dr. Gregoriu Silași*. Acum înfățișăm cetitorilor noștri portretul marelui Român, după o fotografie din timpul, când răposatul era în floarea vieții, publicând, ca întregire la cele scrise de noi, cuvântarea rostită la mormânt de părintele *Vasile Podoabă*.

Eată această cuvântare:

»Dumnezeu și neamul meu.

Aceste cuvinte îmi vin în minte, când văd înaintea ochilor sicriul cel mut, ce conține osemintele reci ale neuitatului profesor de Universitate și director executiv al institutului de credit și economii »Economul« din Cluj, *Dr. Gregoriu Silași*.

Căci Dumnezeu și neamul său, — națiunea sa — au fost pe cari dînsul 'i-a iubit în toată viața sa și 'i-a servit cu tot sufletul său românesc!

Din iubirea lui Dumnezeu și a neamului său au pornit toate lucrările sale. Și cine are iubirea lui Dumnezeu și a neamului său înaintea ochilor, este om corect (întreg) în toată privința. Unul ca acela e crescător de frunte, dirigător drept, cu un cuvânt om la locul său. Și apoi cine nu știe, că pe un astfel de muritor îl iubesc toți oamenii de bine. Unul, ca acela e încunjiurat de prieteni iubitori. E stimat și iubit de toți, cari îl cunosc.

Aceste însușiri le-a avut răposatul în Domnul *Dr. Gregoriu Silași*. Aceste însușiri 'l-a distins pe dînsul în toată viața sa. Pentru aceea am văzut, că n'a fost om de frunte, care trecînd prin Cluj să nu se abată pe la *Dr. Gregoriu Silași*, ca să-și facă reverința, să-și dea cinstea.

Aceste însușiri 'l-au făcut de a fost idolul tinereții române, atât dela Universitatea din Cluj, cât și dela celelalte școale înalte din patrie și străinătate. La dînsul n'a intrat tînr român, care să nu eze cu sfaturi adevărate părintești și românești, adese chiar cu ajutoare materiale însemnate, — căci însușirea aceasta nobilă de a ajuta pe tinerii buni și lipsiți încă a fost una din caracteristica *Drului Gregoriu Silași*.

Dar' cu răposatul în Domnul s'a împlinit, ceea-ce zice Românul în proverbul său cunoscut:

»Așa a lăsat Dumnezeu Omul bun s'ajungă rău.

Și rău a ajuns și *Dr. Gregoriu Silași*, idolul tinereții române! Politica, împinsă de un șovinism de rasă, care n'are nici lege, nici

Dumnezeu, încă în 1884 'i-a dat lovitura de moarte. Precum are cel-ce luptă în toată viața sa pentru Dumnezeu și neamul său, prieteni buni și iubitori pe toți oamenii de bine, și precum este slăvit de toți fiii adevărați ai națiunii sale, așa este de altă parte urgisit și prigonit de toți aceia, cari în egoismul lor urîsc toate faptele altuia, nobile și sfinte, acele fapte, cari ei de altă parte le săvîrșesc cu plăcere. *Iubirea de neam* la altul o declară de crimă, ear' la ei de patriotism eroic.

Cu o mînie turbată s'au aruncat în 1884 asupra învățatului profesor de limba și literatură română *Dr. Gregoriu Silași*, pentru iubirea de Dumnezeu și neamul său. Și nu s'au liniștit până când nu 'l-au văzut depus de pe picioare. 'L-au silit să se urce pe catedră, că auzindu-l propunînd din limba și literatura română, să-și poată bajocori. Îi sparg ferestrele cu petri, îl fluieră și scuipă pe stradă

de drept și dreptate, ear' în viața de toate zilele fac chiar împotriva acestor reguli, — îi vedem decorați pentru merite patriotice. Și aci ear' se împlineste ceea-ce zice proverbul românesc:

»Așa a zis oare-cine
Omul rău s'ajungă bine.

Anul 1884 a fost pentru Românii din Cluj preste tot un an de tristă aducere aminte, ear' pentru *Dr. Gregoriu Silași* un an de perzare. În anul acesta demonstrațiunile de stradă și bajocurile la adresa Românilor din Cluj 'și-au ajuns culmea. Cîteva familii române părăsesc Clujul și se duc la sate.

Preoții români au înștiințat la poliție, că dacă nu înceată spargerea de ferestri și demonstrațiunile de noapte vor da cheile bisericilor primăriei și se vor duce la sate. Și Dumnezeule, toate aceste au încetat numai

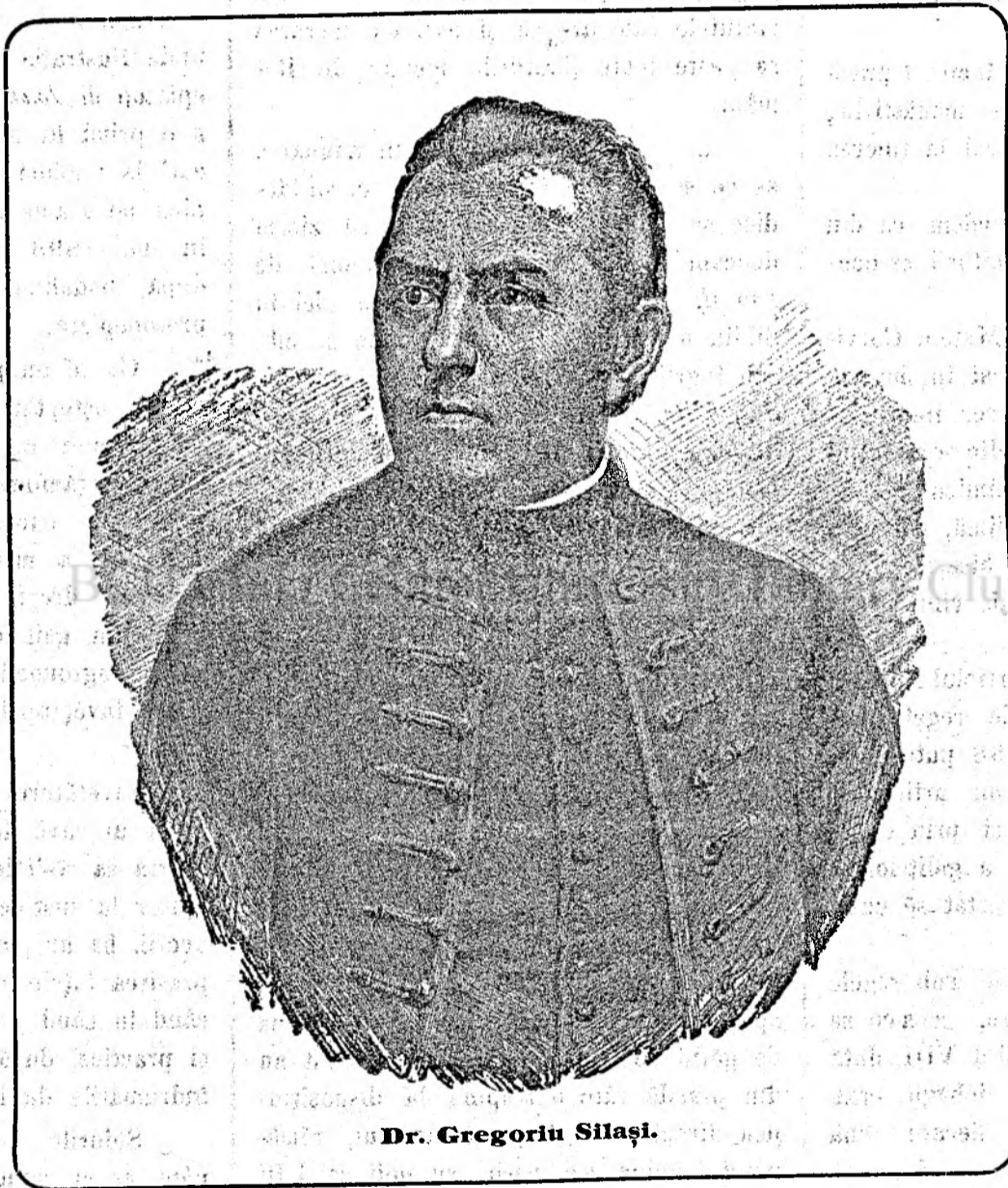
după-ce *Dr. Gr. Silași* a fost tîrît de pe catedră, concediat și în urmă scos de vinovat pentru iubirea sa de neam, și pensionat cu abia jumătate pensiu-ne, ce ar fi trebuit să o primească după lege și dreptate. Lovitura aceasta grea și nedreaptă a avut urmări foarte triste asupra dînsului. Pe bărbatul acel vioiu și plin de viață îl vedem retras cu deservire de pe terenul de luptă. Se părea că spiritul lui ager îl părăsește. Desnădăjduirea apasă asupra creierilor sei și spre întristarea tuturor oamenilor de bine îl vedem mergînd și trupește și sufletește înderept cu pași repezi. Căci dacă nedreptatea, prigonirea și desnădăjduirea este în stare să șteargă de pe pămînt popoare, cu atât mai curînd trăneste la pămînt pe un singur muritor. În 1884 'i-s'a dat dar' *Drului Gr. Silași* lovitura de moarte.

Ceea-ce s'a întemplat cu dînsul în noaptea de 17 Ianuarie a. c. a fost numai o lovitură de gra-

ție din partea morții neîndurate. El a răposat în Domnul și cu aceste 'i-s'a făcut capăt suferințelor sale. Și noi stăm cu reverință lângă sicriul, care conține osemintele scumpe ale unui Român verde, cum a fost *Dr. Gregoriu Silași*. Trupește e mort *Dr. Gregoriu Silași*, sufletește însă trăeste.

Spiritul lui și gândurile lui sînt sămănate în inimile acelor, cari au avut fericirea de ai fi învățaceii, elevii lui și au să aducă roduri însușite în butul tuturor prigonirilor. Amicii, cunoscuții, oamenii de bine și elevii lui îl deplângem cu toții. Dușmanii lui se bucură poate, că prin moartea lui este delaturată o pedecă, despre care credeau că le stă în cale, pentru ajungerea dorinței deșarte a lor.

Să nu uite însă vorba latină: »*E cinere nascitur ultor*«, adecă: »Din cenușe se va naște răsbunătorul.«

Dr. Gregoriu Silași.

ziua mare. Și toate aceste le fac sub scutul legii, cea ce se adevărează mai târziu, căci pe *Dr. Gregoriu Silași* îl vedem pus sub acuză. 'I-s'a dat 30 de puncte de acuză, ca să răspundă la ele. Între aceste puncte a fost și cea întrebare curioasă, că cum a cutezat a propune limba și literatura română în limba românească?

Auzi Dumnezeule! ca și cum dulceața, farmecul și frumseția unei limbi vii s'ar pute propune în altă limbă străină!

Răspunzînd *Dr. Gregoriu Silași* bărbătește și românește la punctele de acuză îl vedem concediat pe învățatul profesor și la 2 ani pensionat din pedeapsă, în floarea bărbăției sale, când mai mult avea să aștepte limba și literatura română dela dînsul, ear' pe prigonitorii sei îi vedem lăudați și preamăriți în foile patriotice. Ear' unul din colegii sei, cari de pe catedră propun regulile

Și acum te las suflete nobil și blând să mergi la tronul ceresc, unde vei fi scutit de prigonirea oamenilor răi.

(Aici urmează iertăciunile obișnuite).

Vorbe înțelepte.

— Una la săptămână. —

Adevărul.

Adevărul e ca un grăunte mic de tot; el zboară în aer și cade cine știe unde. Acolo se îngroapă adese-ori sub gunoaie și într-o zi se ivește sub forma unui frumos fir de iarbă. Un trecător îl vede, îl ia și-l arată lumii.

După Musset.

PARTEA ECONOMICĂ.

Prăsirea galițelor.

(Urmare.)

În veacul de mijloc au înaintat prăsirea gănilor mai cu seamă mănăstirile, învățând și îndemnând poporul la ținerea de găini.

Și în patria noastră vedem, că din timpurile cele mai vechi locuitorii se ocupau cu prăsirea gănilor.

Că în timpul regelui Mateiu Corvînu prăsirea galițelor n'a fost în măsură mare, se poate vedea din acea împregiurare, că în articolul prim din ordinațiunea V. nu se amintește nimica despre nici un soi de galițe ca dijmă, care era dator a o da poporul fețelor bisericesti, pe când spre pildă mierea și vinul sânt arătate.

Dar' mai târziu din articolul X XXI. al ordinațiunii III. dată de regele Ladislau al II-lea în anul 1498 putem deduce, că galițele au fost un articol de negoț și cu țeri străine, căci prin ea se oprește ducerea din țeară a galițelor și nici străinilor nu le era iertat să cumpere galițe.

Prăsirea galițelor luase sub regele acesta un avânt mai mare, ceea-ce se vede și din ordinațiunea lui a VIII. dată în anul 1514, după care iobagii erau datori a da domnilor în fiecare lună câte un puiu, ear' în fiecare an câte două găște.

După cartea lui Hyppolit din Modena, care era episcop în Buda. aflăm, că pe la anul 1520 coponii și găinile erau pe la mesele mai marilor o mâncare căutată.

În dieta Slavoniei ținută sub Ferdinand I. în anul 1538 s'a hotărât prețul la fiecare soi de galițe.

Din aceste putem vedea, că găinile erau cunoscute la popoarele culte din timpurile cele mai vechi și până acuma; dar' pentru prăsirea rațională a lor s'a început la noi a se cugeta numai în timpul din urmă, pe când în țeri străine economii de mult se ocupau cu prăsirea galițelor, îndeosebi pentru venitul ce-l aducea; pentru scopul acesta

se făceau reuniuni, se dedeau gazete anume, se deschideau expoziții toate cu bune reușite.

Lățirea gănilor de soi.

După această scurtă privire în trecut trebuie să amintesc unele măsuri, care după părerea mea ar fi ducătoare la scop, după care s'ar putea lăți și înainta cultura aceasta în poporul nostru.

Reuniunea agronomică română din comitatul Sibiului în adunarea sa ținută astă toamnă în Tilișca, la propunerea mea, a primit în budgetul seu modest o sumă mică pentru cumpărare și împărțire de găini. Dar' de oare-ce „Reuniunea“ este numai pentru comitatul Sibiului, trebuie să punem sarcina asta în grija „Asociațiunii transilvane“, care după statutele sale are să-și extindă lucrarea sa peste toate ținuturile locuite de Români.

„Asociațiunea“ va pute în adunarea sa ce se va ține în August a. c. în Mediaș să iee în budgetul seu, să zicem deocamdată o sumă mică, numai de 100 fl. Comitatul Sibiului are aici în Sibiu o școală agronomică, unde se află sub îngrijirea directorului și o pepinerie de galițe. Mergând eu astă toamnă cu dl președinte al Reuniunii agronomice dl Comșa, ca să cercetăm această școală, dl director Schuster a avut bunăvoința a ne făgădui în interesul lățirii soiurilor mai bune de găini că e aplicat a ne da câte o trupină (un cocoș și două găini) Plymouth Rocks în culoarea bibilicelor, în preț moderat de câte 3 fl. Și dacă „Asociațiunea“ are 33 de despărțeminte, eată cu 99 fl. — am pute cumpăra 33 de trupine din găinile numite și a le împărți prin comitetul central al „Asociațiunii“ cu mijlocirea directorilor subdespărțemintelor, în fiecare despărțemint între învățătorii nostri. Aceștia apoi vor avea datorința, ca din trupina de găini ce o capătă să dea în alt an din prăsilă câte o trupină la dispozițiunea directorului despărțemântului, rămânând trupina cea veche cu puii ceialalți proprietatea învățătorului. Trupina cea nouă directorul despărțemântului o va da unui alt învățător harnic și sîrguitor, din acel despărțemint. Tot sub condițiunea aceasta cel mult în 10 ani tot teritorul subdespărțemântului ar fi provăzut cu astfel de găini. În chipul acesta s'ar putea lăți în popor și prăsirea găștelor, rațelor, porumbilor și a altor soiuri de sburătoare.

Asta am făcut-o și eu în diregătoria mea de inspector școlar în comitatul Iasigia-Cumania-mare și Solnoc, unde eram și ca organ de încredere al ministrului de agricultură. Cu ajutorul Reuniunii agricole comitatense de acolo am extins prin învățători prăsirea galițelor diferite în restimp de 20 ani peste tot comitatul, de unde locuitorii din prăsirea asta,

dar' deosebi din vînzarea ouălor, fac un negoț mare, ear' unii învățători și-au îndoit și întreit venitul lor anual.

Am făcut cercări modeste și la Români, încât înainte de doi ani am trimis la Blaj o trupină de găini italiene la Liverno (albe). Veneratul consistor a dat din prăsire o trupină tină astă toamnă învățătorului poporal din Mănărade (protopopiatul Blajului) avînd îndatorire a da la toamna anului acesta o trupină nouă la dispozițiunea Preaveneratului consistor, care va distribui-o la toamnă unui învățător din un alt protopopiat învecinat și așa în câțiva ani toată archidieceasa va putea fi provăzută cu un astfel de soi de găini italiene.

Tot așa am trimis astă toamnă Preaveneratului consistor episcopesc din Arad o trupină de găini Langhan (negre), unde Ilustrația Sa prea bunul și zelosul episcop dl Ioan Meșian a avut bunăvoința a o primi în anul acesta în curtea sa, ear' la toamnă va da din prăsilă o trupină pe seama curții seminariale, de unde în anul 1898 se va începe împărțirea lor după modalitatea zisă, învățătorilor din protopopiate.

Ca să nu pierdem din timp și adecă să nu așteptăm nici până la adunarea Asociațiunii ce se va ține în August, subdespărțămintele ar putea deja din primăvară cumpăra din taxele de câte 1 fl. — a membrilor ajutători despre care au drept a dispune, câte o trupină din găinile aflătoare în pepinaria școlii agronomice din Sibiu și ale distribuți învățătorilor poporali de pe teritoriul lor.

Învățătorul care primește astfel de găini ar ave favorul acela ca și consoarta sa să-și dea, prin îngrijirea gănilor, ajutor la susținerea căsii și la înmulțirea averii, ba ar putea îndemna poporeni la prăsirea înțeleaptă a galițelor, ținînd din când în când prelegeri atât teoretice, cât și practice, după-cum voi da de alte-ori îndrumările de lipsă.

Soiurile noastre de găini folosite până acum sînt foarte bune și până vom avea altele mai bune, avem să le întrebuintăm și sporim acestea. Dacă se vor lăți însă soiurile mai alese în poporul nostru, avem să ne folosim de acestea, căci la exportul lor în țeri streine soiurile streine sînt cu mult mai căutate și se plătesc mai bine.

Iuliu Bardossy.

Înaintarea țeranilor.

Aflăm cu bucurie din foile din România, că acolo s'a început în unele părți lucrul pentru ajutorarea și înaintarea țeranilor prin societăți sau întruniri.

Eată ce se scrie din Buzău:

La prima Ianuarie s'a întemeiat în județul Buzău o societate pentru „Înfrățirea și

Luminarea Țeranilor! ea numără de membri mulți proprietari din comunele Cernătești, Zilișteanca, Carpișteana, Beceni, Gura-Dimienii, Sarulești, Vintilă-Vodă, Mănzălești și Lopătari.

Aceasta societate are de scop: 1) să împrumute pe săteni cu bani, cu lucruri trebuincioase traiului, cu vite, cu unelte de muncă luându-le dobânzi mai mici de cum s'ar cere în alte părți; 2) să ridice magazine pentru a ajuta pe săraci; 3) să facă fabrici de unt, brânzeturi și de beuturi mai bune; 4) să cumpere mașini agricole; 5) să ajute pe copii săracilor; și 6) să se dea premii de încurajare tinerilor cari învață bine.

Societatea are până acum o avere de 7590 lei, (3795 fl.)

Noi am zis și zicem din nou, că țeranii noștri, dimpreună cu proprietarii inteligenți dela sate, să facă întruniri, căci numai lucrând împreună putem să ne ajutăm și să înaintăm mai sigur.

Pilda celor din Buzău ne îndeamnă și ea la aceasta.

Locuri bune

pentru

neguțătorii Români.

(Urmare.)

În numărul trecut am început cu înșirarea satelor potrivite pentru *neguțatori*, cari ar vrea să-și deschiză boltițe. Am amintit satele: *Băsești, Glimboaca, Gura-Cornii și Căpâlna-de-jos*.

Acum lăsăm să urmeze altele:

F. Varșandul-vechiu, în comitatul Aradului. (ung: O-F.-Varsand.) Comună cu 1000 locuitori români, și nu există nici o prăvălie. Locuitorii își acoper lipsele din comuna învecinată *F. Varșandul-nou*, comună cu 1000 locuitori străini, care are 3 prăvălii.

Un fruntaș Român din comuna aceasta are de gând se edifice o casă anume potrivită pentru boltă (prăvălie) pe un loc care e lângă biserică, casa parochială și școală, adică în cel mai potrivit loc. Până acum n'a început lucrul fiindcă anume a așteptat să ne poată pune în legătură cu vre-un întreprinzător român. După-ce va fi sfiat un atare întreprinzător și s'au înțeles, la primăvară omul nostru va începe edificarea casei.

Ciuciu, (comitatul Aradului, cercul Halmagiului, posta ult. Halmágy-Csucs) e o comună foarte potrivită pentru un comerciant român. Casă potrivită acuma nu este, dar preotul comunei e gata a zidi, dacă se poate înțelege cu un întreprinzător. Impregiurările sunt bune. În comună se află o fabrică de cioplit peatra și o baie de peatră, în care lucră câte 150 oameni străini la zi, afară de oamenii din comună. Zece comune din giur cumpără cele de lipsă tot din Ciuciu, — dela Jidani.

Lalasiņ (Bănat comit. Caraș-Severin; ult. stațiune a căii ferate: Berzova.) Condițiuni favorabile. La notița din „Foaia Poporului” au răspuns patru fruntași ai comunei promițând tot spriginul unui român harnic. Despre impregiurările din comună numiții fruntași scriu următoarele:

Un comerciant harnic poate să învîrtă marfă de 10.000 fl. la an. Este mare trecere în cucuruz, făină, unsoare, pește, petro-

leu, sare, opinci și fer. Cu timpul ar putea lua și regalele pe care acum le ține un străin cu 1700 fl. la an, și fi aduce foarte mare dobândă. — Se cere ca comerciantul întreprinzător se aibă un capital în bani gata de cel puțin 2000—3000 fl., ca se poată concura cu străinul, și se țină marfă multă în boltă, ca să nu se gate.

Comuna Lalasiņ are 400 fumuri cu 1335 suflete locuitori Români și 200 de străini: Nemți, Maghiari, Italiani, Țigani și Jidovi.

O casă foarte potrivită de închiriat se află tocmai în mijlocul satului.

Feriház, lângă Sighișoara, comună așezată în drumul țerii; are 2000 locuitori, dintre cari 1400 Români. Un comerciant român, căutat de mult timp din partea fruntașilor comunei, ar ave cele mai bune câștiguri. Cu timpul ar putea ave și cărcimăritul care aduce mult câștig. Se zice, că numai rachiu trece de 2700 fl. la an; ear' țabac de 1500 fl. Arândă e 1400 fl.

Acum se află un jidan îmbogățit în decurs de 16 ani; el ține și boltă și trei cărăme. Localități de închiriat se găsesc. În comună se află o curte boierească și vre-o 40 familii de coloniști șvabi.

(Va urma.)

Știri economice.

Pentru industria de mătase. Ministrul de negoț a hotărît a ridica pentru înaintarea culturai vermilor de mătase, două noue deposite (măgazine) pentru coconi de mătase în *Cabinul-timișan* și în *Ciaba* (Bichș).

Cale ferată nouă. Este planul de a se face o nouă cale ferată în Ardeal, ca continuare a căii ferate de pe Someș. Ea va purta numele de calea ferată Bistrițană-Bărgăiană și se va face până la ferestrela dela Borgo-Bistrița a societății industriale de lemn din Bistrița Năsăud. Spre acest scop s'a ținut o pertractare în ministerul de negoț, la 20 Ian. c, statorindu-se și cheltuețile. Calea ferată va avea o lungime cam de 29 km. și va costa la 780.000 fl. adică pe km. aproape 27 mii fl.

Țirg de vite de prăsilă. Ministrul de negoț a dat concesiune (ingăduință) a se ține la *Mediaș* (comit. Târnava-Mare) în fiecare an la 20 Martie, în legătură cu expoziția de vite, la care se vor da și premii, un *țirg de vite de prăsilă*. Avis economilor noștri de vite.

Scărirea cultivării grâului. Din statisticele ce es din an în an, se vede, că în unele țeri să samănă tot mai puțin grâu. În Anglia s'au imputinat mai tare locurile sămănate cu grâu, apoi în America-de-Nord, ear' acum aflăm, că și în India s'a micșorat sămănătura grâului. Din arătarea făcută de vice-regele Indiei se vede, că locul sămănat cu grâu în patru ani s'a micșorat cu vre-o 10. milioane de acre.

O nouă bancă românească. Fruntașii români din giurul *Jibăului*, (comit. Selegiu), au hotărît să întemeieze o nouă bancă românească, cu numele *Seldgiana*. Banca să va întemeia cu un capital de 50 mii fl. împărțit în 1000 de acții, de câte 50 fl. Jibăul

este în părțile selagene un centru bun și astfel noua bancă va înainta de sigur. Întemeietorii băncii sunt cei mai însemnați fruntași din acele părți anume:

G. Pop de Băsești mare proprietar, *Andrei Cosma* mare proprietar și director al băncii „Silvania”, *Mihail Borbely* medic și proprietar, *Ioan Șandor* proprietar, *Dumitru Suciu* avocat și proprietar, *Vasiliu Mica* mare proprietar, *Demetriu Cionca* preot și proprietar, *Teofil Dragomir* proprietar, *Dr. Ludislaw Gyurko* avocat și proprietar, *Laurențiu Bran* preot și proprietar, *Vasiliu Mureșan* și *Vasiliu Opreș* proprietari.

Banți noștri. După socoteala făcută de curtea de compturi (unde se revisuiesc socotelile despre banii țerii) a Ungariei, până la sfârșitul anului trecut s'au bătut în monedă statului cu totul: coroane de argint în preț de 30 milioane fl. bani de nickel (de 10 și 20 bani) în preț de 9 milioane, monete de 1 și 2 bani în preț de 1,907,105 florini. Din acești bani însă până la sfârșitul anului n'au fost puși toți în învîrtire.

Spriginirea industriei de zahăr în România. În România să fabrică până acum zahăr în măsură mică, așa că ceea-ce să face, nu e îndestulitor pentru țeară și zahărul să aducea din străinătate. Acum să întemeiază o nouă fabrică de zahăr, de cătră dl V. D. Vasiliu, pe moșia Hancea, comuna Brehuieșt, în județul Botoșani.

Gvernul României, voind a încurajia industria, a dat noiei fabrici următoarele înlesniri:

Scutire de ori ce dare cătră Stat, județ și comună;

Scutire de plata taxelor de vamă pentru mașine și părțile de mașini, țevile și conductele pentru apă și abur, unelte de lipsă ș. a.

Reducerea de transport pe căile ferate române pentru piatra de var, pentru sfecla ce se va introduce în fabrică, pentru zahărul fabricat, pentru horhot și alte remășițe ale fabricațiunii.

Acooluri (spirt) române în Turcia. Pe când mai înainte să trimitea în Turcie mult spirt din Ungaria, acum spirtul unguresc este strimtorat de cel românesc.

O corespondență din Constantinopol vestește că exportul alcoolului român în Constantinopol se mărește din zi în zi.

Aproape 40 la sută din alcoolul ce sosește la Constantinopol este din România, pe când Rusia abia trimite acolo 30%.

Din traista cu povețele.

— Răspunsuri. —

Aboneneul Savu Albu în S.-N.-Mare. Domnii dela berărie numai așa pot opri apa Begheului, ca să-și facă ghiață, dacă nu fac pagubă în holdele oamenilor. Dar' dacă prin oprirea apei vi-se înecă pământurile, sunt răspunzători pentru dauna ce vi-se face și puteți să-i căutați cu legea. Adunați-vă toți laolaltă, aceia cari aveți astfel de holde și predați cauza unui avocat.

Dlui A. B. Lalasiņ. Dacă rugarea d-tale pentru câștigarea dreptului de cărcimărit s'a respins de patru-ori, e semnul că sunt motive grele în contra primirei ei. Comitelo-suprem și vicecomitele nu au nici un

amestec în trebi de acestea, și așa înzădar te adresezi lor, ca să-ți ajute. Ajutor poate să-ți dea numai comuna (notarul și primarul) ear' apoi protopretorul. Dacă acestia dau opinie bună despre d-ta, primești licența: de dau opinie rea, nu 'ți-o poate da nici ministrul. Credem că ne-ai înțeles.

Dlul. Gregorie L.... în A... Aceea ce dorești d-ta n'ar fi rău să se facă, dar' nu se poate face. Ce e a comunei, nu poate să treacă în proprietatea oamenilor singuratici decât numai prin cumpărare. Dacă se află cineva în comună, care vrea să cumpere dela comună obligațiunile de stat, cumpere-le; procedura e ușoară; reprezentanța comunală aduce hotărâre, care apoi se aprobă din partea comitatului. Să se transcrie însă obligațiunile numai simplu pe numele singuraticilor — *nu merge*. De ce să le primească unul, doi, ca de pomână, ear' ceialalți să rămână cu buzele umflate? Că dintre locuitorii dela anul 1859, când s'au primit obligațiunile din întrebare puțini mai sânt azi în viață, nu are a face. Comuna ca corporațiune e tot aceeași comună deși cu alți locuitori, și obligațiunile sânt ale comunei. Ce ai zice d-ta, dacă obligațiunile din întrebare ar fi ale bisericii, și o parte bună a credincioșilor d-tale, trecând la altă lege, le-ar cere pentru dînși? Așa-i că nu le-ai da? Ce e drept pentru unul, trebuie se fie drept și pentru altul; de aceea nu putem publica corespondența d-tale.

Monografia comunei Rêhău.

De

Nicolae Cărpinișan, paroch.

II. Descrierea comunei.

Dela casa cea veche în jos la vr'o 7—8 metri era un fragariu înalt, cum nu se află altul în sat, și gros de 80—90 ctm. (diametru), așadar' — după-cum zic forestierii — putea fi aproape la 250—300 ani, el s'a tăiat la anul 1874, când trecu curtea în posesiune străină. Asemenea acestui frăgariu era unul din sus de casă în partea spre grădină, cam la 4 metri departe de casă, despre soarta căruia însă n'am putut afla nimic. După vârsta frăgariului judecând, el s'a sădit deodată cu mutarea comunei aici, când cu ocuparea locului pe seama preoților săsești. Peste curte era zidită o șură lungă de zid de piatră coperită cu paie, cu două arii pe care se îmblătea grâu, și provăzută cu mai multe despărțitori; ear' în partea de mează-noapte era săpată o fântână, bogată în apă bună de beat. Dela șură în sus sub poalele unei coaste destul de piezișe se întindea grădina împodobită cu două cărări, îngrădite cu agriși și cu strugurei și cu o mulțime de pomi, ear' pe coastă însus se întindea viia cu vițe în rânduri regulate.

Alătura cu această grădină în colțul ei despre meazăzi-răsărit, în grădina fostului preot Nicolae Cărpinișan, se ved urmele unei gropi, în care vecinii susțin a fi ascunse actele bisericești și școlare dinainte de anul 1848 spre a fi ferite de viforul revoluțiunii; după revoluțiune bolnăvindu-se preotul

susnumit și murind la anul 1853, — groapa s'a dărîmat la intrarea ei și azi a crescut țelină peste ea.

Peste drumul comunei față cu casa preotească se mai afla o grădină, ce se ținea tot de „curtea popi-sas“, ea era mai mult pentru legumi; pe partea piezișe, înclinată spre valea, ce curge dealungul satului, erau o mulțime de pomi, cultivați atât pentru poamele lor, cât și pentru-ca să apere terenul de surupările, ce le cauza valea în timpul ploilor mari.

Asupra întinderii comunei în cursul timpurilor putem adauga următoarele:

Strada bisericii era odinioară numai dela Nr. 32—112; pe la anul 1770—1780 însă înmulțindu-se oamenii, s'a împărțit locul comunal dela Nr. 32 înjos spre drumul țerii între locuitori, așa că azi pe acel loc sânt deja 31 case frumoase ridicate; pe la anii 1750—1760 s'au sporit casele dela Nr. 112—145.

În strada de mijloc casele dela Ioan Pienariu în jos se zice a fi zidite numai de prin an 1780—1790.

Mai mult s'a intins strada deasupra; e lucru proaspăt între oameni, când pe la an. 1840—45 rărindu-se bătrânii copaci ¹⁾ dela Maxim Băscă în sus, comuna a parțelat acolo un teritoriu frumos între locuitori în scopul cultivării crumpenilor, de unde acel loc și azi se numește „Crumpenișii.“ Cu timpul s'a ridicat pe rând câte o casă, așa că azi numărul acelor se urcă la 16.

Ulicioara dela George Săcaș până la Nicola Gugiu (Nr. 381—392) încă s'a format numai de pe la anul 1780, cu totul 12 case; ear' în capul satului, dinjos dela George Brăzu la vale (Nr. 450—456) s'au format curți din țelină numai pe la anul 1825, cu totul șapte case.

III. Starea culturală și populația.

Comuna Rêhău, după numărarea populațiunii din 31 Dec. 1890, cu care și eu am fost însărcinat, a avut 934 bărbați și 1041 femei, cu totul 1975 suflete, ear' absenți, duși și trecuți în România 191 bărbați și 91 femei, cu totul 282 suflete. Dacă am adauge suma celor trecuți în țeară la cei din comună, am dobândi suma însemnată de 2257 suflete, Români de religiunea greco-orientală. După un protocol parochial numărul sufletelor a fost la anul 1849 de 1770, ear' în anul 1869 de 1860, așadar' din 1849 până astăzi în curs de o jumătate de veac (50 ani), sufletele din sat s'au sporit cu mai bine de 200, zic: două sute suflete. Afară de cei

¹⁾ Povestite de cei numiți mai sus; preoteasa Ana Dimitrie Munthiu zice, că ea însăși a adus de pe acel loc copaci bătrâni.

trecuți în România sânt o mulțime de fete măritate pe satele din giur: așa în Cacova din 70 familii aproape 60 sânt de origine din Rêhău, în Petrifalëu din 100 familii române, pe lângă învățătorul și preotul, mai avem vre-o 30—40 familii, în Călnic pe lângă preotul și cantor încă putem numera 20—30 familii, în Laz se numără preotul și vro-o 2—3 familii, apoi risipiți întâlnim Rêhoveni în comunele: Săsciori, Deal, Reciu, Gârbova, Dobârca, Seliște, Cut, Lanțrăm, Sebeș etc. De aici se vede, că comuna noastră, ca o matcă cu vatră străbună, își trimite fii și ficele sale, ca și pe alții să-și fericească în altarul sft. al bisericii, școalei și al familiei.

Numărul celor-ce știu scrie și ceti se urcă aproape la 1400, ceea-ce se explică și prin faptul, că comuna noastră a avut din timpuri vechi școala sa proprie și învățătorul seu. Despre aceasta mărturisesc parte tradițiunea, parte scrisorile din matriculele bisericii, cari se află de pe la anul 1793, parte multele însemnări cronistice de prin cărțile bisericești, de altă parte înscricțiunile dela anul 1764, aflătoare pe lemnul de fruntariu dela corul (podul) fetelor din biserică. Judecând după frumseța acestor scrisori trebuie să presupunem, că a premers o școală bună poporală.

Dela anul 1835, dar' cu deosebire după scuturarea rușinoaselor lanțuri ale iobăgiei, mai mulți părinți își trimit fii lor la școli streine, de unde întorcându-se acasă adăpați cu cunoștințele delipsă, se fac preoți, învățători și notari nu numai în satul nostru, ci și în mai multe sate învecinate. Numărul celor învățați dela 1840 încoace se urcă la suma însemnată de 31, dintre cari 5 cu pregătire mai înaltă, ceialalți cu clasele de mijloc; după rang se împart în următorul mod:

advocați	1 ²⁾
profesori	2 ³⁾
silvicultori	1 ⁴⁾
notari	6 ⁵⁾
preoți	8 ⁶⁾
învățători	4 ⁷⁾
slugitori orașenești și comunali	11 ⁸⁾
Cu totul	33

²⁾ Ioachim Fulea avocat în Alba-Iulia.

³⁾ 1. Dr. Nicolae Maier (astăzi protopop în Seliște) și 2. Ioan Costandă († fost profesor de desen în Sibiu).

⁴⁾ Aron Cărpinișan silvicultor în Butoiești în România.

⁵⁾ 1. Ioan Cărpinișan († jurist), 2. Ioan Oncescu (not. în pens.), 3. Gerasim Cărpinișan, 4. Augustin Cărpinișan (†), și 5. Dimitrie Munthiu, (notar în Reciu), Aron Maier (fost notar în Vingard).

⁶⁾ 1. Dimitrie Munthiu, 2. Ioan Goția 3. Avram Cărpinișan, 4. Ioan Goția, 6. Pavel Goția, (preot în Laz), 6. Ioan Floca, 7. Nicolae Cărpinișan și Nicolae Oancea, preot în Petrifalëu.

⁷⁾ George Beneșeu, (inv. în pens), Nicolae Munthiu †, 3. Nicolae Vulc (fost inv. în Petrifalëu) și 4. Vasile Floca.

⁸⁾ Între ei numesc pe: Simeon Munthiu (fost subjude reg.) Avram Avram (polițist în Sebeș) etc. etc.

Dintre acestia 7 au eșit din viață, doi sînt în România, ceilalți sînt toți în viață. Astăzi cercetează școlile streine șapte tineri. Nu pot lăsa neamintită nici împregiurarea, că comuna, noastră a avut până bine de curînd toți preoții, învățătorii, notarii și primarii numai din sînul seu, anume pînă la anul 1890, cînd alegîndu-se deodată doi învățători de preoți, locurile lor au fost ocupate de streini.

Astăzi este în comună un frumos număr de oameni învățați (inteligență) dintre cari mulți sînt membrii ai federațiilor societăți culturale și economice. Însoțiri sau tovărășii pînă acum nu avem, deși se vorbește adese-ori, ca să se înființeze și avem credință mare că vom pune mai multora temeri în viitorul cel mai apropiat.

(Va urma.)

DIN LUME.

Rescoală în Creta.

Pe insula *Creta*, în orașul *Canea*, a izbucnit din nou rescoala. Pușcăturile le-au început Turcii, cari au pus foc în diferite părți ale orașului. Numeroase familii creștine și-au aflat scăpare pe corăbiile străine, aflătoare la țerm, sau la locuințele consulilor străini. Numărul creștinilor uciși se urcă la 400. Multe case stau pustiite de foc. Corăbiile franceze de lângă țerm și-au trimis soldații în oraș. Turcii i-au atacat însă și pe ei și astfel lupta s'a înverșunat și mai tare. Grecia a trimis două corăbii de războiu, întru apărarea Grecilor din *Canea*.

După știrile cele mai nouă trei părți din patru ale caselor creștine din *Canea* sînt în flacări.

Mișcarea Turcilor tineri.

În legătură cu cele de mai sus, însemnăm, că comitetul din Paris al partidului *Turcilor tineri*, vrăjmași Sultanului, au trimis un memorandum tuturor ministrilor pentru treburile de afară, ai celor șapte mari puteri europene (Rusia, Franța, Germania, Austro-Ungaria, Anglia, Italia și Turcia).

Memorandumul cere, ca toate aceste puteri să stăruiească pentru grabnica aducere de reforme de libertate și egală îndreptățire în Turcia, căci altfel o s'gduitură puternică va izbucni în Turcia, și această s'gduitură va stîrni turburări și între marile puteri europene.

În memorandum se mai spune, că Turcii tineri nu așteaptă nici un bine de la Sultanul de azi, care e tiran. Le trebuie deci alt Sultan.

CRONICĂ.

Deschiderea „Concordiei“. Cetitorii noștri știu, că în Sibiu s'a întemeiat o reuniune mare românească de negoț, numită „Concordia“ (mai pe românește: „Buna înțelegere“). Joia trecută, în 4 Februarie n. s'a făcut în mod sărbătoresc deschiderea prăvăliei, susținută de aceasta reuniune. La aceasta sărbare au fost poftiți, afară de membrii direcției și ai comisiei de supraveghiere, și redactorii foilor române din Sibiu. Sărbarea de deschidere s'a început la 12 ore, în sala noanei prăvălii, prin o scurtă vorbire a dlui P. Cosma, în care a arătat, că scopul „Concordiei“ este a introduce în păturile cât mai largi ale poporului nostru, negoțul românesc, ear' la sfîrșit a invitat pe dl protopop Ioan Papiu, ca după obiceiul strămoșesc să binecuvinteze noua întreprindere.

S'a făcut sfințirea apei, toți cei de față s'au botezat, apoi au fost stropite cu apă sfințită toate localitățile noiei prăvălii, ca darul Domnului să se pogoare asupra lucrării nouă.

Să dea Dumnezeu, ca această binecuvîntare să fie spre binele poporului român!

După ceremonia religioasă, cei de față au trecut în localul casinei române, unde au luat o gustare.

Cas de moarte. Din *Cunța* primim următoarele: *Stefan Chirilă*, vrednicul protopretor al cercului *Sîngătin* a răposat la 4 Februarie n. a. c., lăsînd în adîncă jale o prea iubită soție cu 7 copilași și întreg cercul, al cărui valoros protopretor a fost.

Răposatul a absolvat gimnasiul în Blaj; După aceea a studiat cursul agronomic 4 ani și în urmă a fost aplicat 2 ani la curtea metropolitană din Blaj. Avînd însă mare atragere pentru cariera administrativă, harnicul tîner s'a dedicat acesteia, funcționînd mai mulți ani ca pretor în M. Uioara. La începutul anului trecut a ajuns protopretor al cercului *Sîngătin*, unde pînă acum fuseseră în postul acesta tot șovinisti încarnați. *Stefan Chirilă*, prin vrednicia sa și prin frumoasele sale simțeminte românești, și-a câștigat în curînd iubirea întregului cerc, adus în mare jale prin neașteptata sa moarte.

Deși în ziua înmormîntării timpul a fost foarte nefavorabil, totuși un public numeros a venit, să dea ultimul prinos de stimă și iubire adormitului întru Domnul. Comitatul a fost reprezentat prin doi funcționari, comunele din cerc prin preoții, învățătorii notarii și primarii lor.

A mai asistat numeroasă inteligență atât din cerc, cât și din giur. Serviciul funebru l-au săvîrșit 7 preoți, în frunte cu protopopul *Sebeșului*, *Alexandru Dobrescu*. Cîntările funerale le-au executat învățătorii din cerc. În biserică a vorbit protopopul *Dobrescu*, ear' la mormînt preotul din *Ghirbom*.

Românii harnici. Din *Cisteiu* (lângă Blaj) ni-se scrie, că fiind acolo nu de mult alegere de primar, în locul fostului primar, aruncat din post de solgăbiru, pentru-că la alegerea de notar din Blaj n'a voit să voteze pentru un candidat Jidov, — pretorul, un șovinist turbat și mare prieten al Jidovilor, a voit să pună notar cu orice preț pe un Jidov din *Cisteiu*. Acesta, sigur că va reuși, s'a grăbit a-și cumpăra haine negre din cele mai scumpe, păpuși de lac și alte podoabe de acestea. Dar' amar s'a înțelât bietul Jidov,

căci n'a primit nici un vot. Bravii Români au ținut una și au ales de primar pe învățătorul pensionat din *Cisteiu*. — Laudă și cinste bravilor Români!

Solgăbiru volnic. Ni-se scrie, că judele din *Tău* (lângă Blaj) *Nicolae Savu* a fost aruncat din post, pentru-că la alegerea de medic din Blaj nici el n'a voit să voteze cu candidatul Jidov. Întreg poporul din comună a protestat și a făcut recurs în contra volnicei fapte a solgăbirului, dar' notarul *Gyulassi József* n'a voit să audă de protest, ci cu puterea a așezat în postul de jude pe streinul denumit de substitut de jude. — Așa se face dreptatea la noi!

Zel laudabil. Din *Becicherecul-mic*, lângă *Timișoara*, ne scrie un cetitor, că Români din comuna aceea fac toți pașii de lipsă, ca să se despartă de coreligionarii Sârbi cu cari au format pînă acuma parohie comună mestecată. Le lipsește însă un conducător bun, și de aceea s'au adresat către dl *Ioan Balta*, preot român în *Beregseu*, comună învecinată, care mergînd la fața locului, a instruat poporul că ce are a face ca să scape cât de curînd de sub Sârbi. Cetitorul nostru ne mai scrie că părintele *Balta* a fost și la *Arad* la P. S. S. episcopul *Meșian*, ca să i ceară spriginul pe seama Românilor din *Becicherecul-mic*, și se miră că de ce nu sosește delă *Arad* nici un răspuns. După părerea noastră, Români din *Becicherecul-mic* mai bine ar nimeri dacă s'ar adresa cu rugarea către protopopul *Timșorii*, care e foarte conștiincios și foarte activ și de sigur i-a îndruma pe calea cea mai bună și mai scurtă.

Slăbiciunile unui preot. La cronica noastră eșită cu această titlu în nrul 2 al „Foi“ ne răspunde părintele *Vasile Bratu* din *Armeni*, că cele scrise despre dînsul din partea corespondentului nostru nu ar fi adevărate.

Că la repartitia pentru plata învățătorului n'a luat parte, dl *Bratu* zice că e de vină învățătorul, care cheamă la facerea repartitiei numai pe câțiva oameni, fără de a ști și dînsul ceva ca presedinte. Lista făcută astfel i-s'a trimis, dar' n'a putut s'o întărească, de oare-ce era greșită, unii oameni de cl. I. erau lăsați afară etc. — Ce să ține de predică, dl *Bratu* zice, că învățătorul n'a ținut predică, ci în formă de predică a început să înfrunte pe oameni, pentru-ce nu-i plătesc. Despre listă a zis, că e „mincinoasă“, apoi că cu voia e făcută așa ori din gresală nu stie, adăogînd, că în alți ani a fost la facerea repartitiei și a fost bine.

Noi dorim, ca și unul și altul împlinîndu-și datorința, să încete neînțelegerile, cari la amîndoi sînt spre stricăciune.

Un răspuns. Privitor la epistola „Păstorul să-și grijască turma“ subscrisă de „Mai mulți creștini din *Iezelnița* și publicată în numărul 3 al „Foi Poporului“ din a. c., primim următorul răspuns: Într'adevăr s'au instruat vre-o câțiva tineri în cîntările bisericesti (dar' nu s'a alcătuit cor, după-cum zic d-ilor, căci n'am avut statute); însă vîzînd că acești tineri nu merg regulat nici la orele de cîntări, nici la sfînta biserică, am învățat pe băieții dela școală, spre a pute cînta cu ei și la sărbători mai mari. Astfel la *Crăciun*, la *Anul-Nou* și la *Bobotează* n'am lăsat lucrul baltă, — după-cum pe nedrept mi-s'a zis — ci am cîntat cu școlarii, cari ca niște

ângerii preamăreau pe Dumnezeu din inimile lor fragede. În ce privește acei 17 fl. îi asigur pe d-ilor, că nu se vor prăpădi, știu ei foarte bine unde se află. După încasare (căci ear' lor li-s'a dat împrumut) se vor întrebuița spre scopuri școlare ori bisericești.

Constantin Vlad, învățător.

Un Român, care-și bate joc de opincă. Dela economul Nistor Cernescu din Tufărieu primim spre publicare următoarele:

Având eu lipsă de oreși-cari informațiuni în privința transportului de vite mari, și fiind convins, că oficianții, cari sânt puși pentru popor, sânt datori a da singuraticilor astfel de informațiuni, m'am dus la cancelaria lui Raduczeszku Mihály, Român de naștere, casar la stațiunea de tren din Orșova, spre a-l ruga să-mi dea informațiunile de lipsă.

Ajungând la fereastra cassarului, el m'a lăsat să stau un cias și jumătate înaintea ferestrei ne vrând să știe de mine. Văzând, că pe lângă toată stăruința mea, nu voieste a sta de vorbă cu mine, m'am îndepărtat și după un timp m'am înfățișat de nou la fereastra lui, căci aveam mare lipsă de acelea informațiuni. Am mai stat un cias înaintea ferestrei, dar' nici acum n'a voit să-mi spună, ceea-ce ceream. M'am hotărât deci a intra în cancelarie și bătând cuviincios la ușe, am intrat. Și ce să vezi, îngâmfatul cassar, care în fudulie n'are păreche, începî a mă batjocori într'un ton sêlbatic în limba germană și în fața oficianților străini (bagseamă, ca să știe colegii lui, că el nu e român), cu cuvintele: „Valach prost, te arunc afară, chiar și cu gendarmii căci murdărești padimentul cu opincile-ți murdare". La aceasta am eșit afară din cancelarie și m'am adresat către șeful gării, care fiind un om de omenie, mi-a luat numai decât jalba în scris, și făcându-se arătare la direcțiunea căilor ferate acel cassar sêlbatic și-a primit cuvenita pedeapsă, trăgându-l direcțiunea la aspră răspundere, cea ce din partea direcțiunei mi s'a adus și mie la cunoștință.

Lipsă de conducători. Din *Drâmbar*, (lângă A.-Iulia) ni-se scrie, că deși D. Embarul e comună românească, cu 2 preoți, 2 învățători, 1 rimar și alți oameni cu carte, nici o foaie românească nu abonează nimeni afară de „Foaia Poporului", care e abonată în un exemplar. Învățătorii au „Magyar Néplap", ear' oamenii nu abonează foi, căci nu le știu prețul, dar' își cheltuesc banii la cărcimă etc.

E tris, când o astfel de comună românească n'are cel puțin un conducător, care să deștepte pe oameni.

O școală închisă. La știrea adusă de noi în nr. 3 că școala română din *Opra-Cârțișoara* stă închisă și că cine e de vină la aceasta? părintele *Victor Vulcan* de acolo răspunde, că școala a fost închisă la porunca vice-comitelui din pricina boalei de grumazi și că încetând boala a fost deschisă în 25 Ianuarie.

De aceasta din urmă ne bucurăm!

Proces pentru Mehadica. La 18 Februarie se va judeca înaintea curții cu jurați din Timișoara procesul pornit împotriva foii românești „Dreptatea", pe cuvânt, că în trei corespondențe despre groaznicul măcel dela Mehadica ar fi vătămât în cinstea lor pe fișcării *Sulyok Arpád* și *Prostean Miklos*, cest din urmă Român. Procesul l-a pornit procurorul, în urma arătării numiților fișcării. Unul dintre autorii corespondențelor a și pri-

mit însuși răspunderea pentru cele scrise de el; pentru celelalte două va trebui să răspundă redacțiunea „Dreptății".

Dar creștinesc. Din Craiva ni-se scrie: Vrednicul și evlaviosul nostru inv. dl *Ioan Pop* a dăruit pe seama sf. biserici din Craiva un rënd de *vestminte liturgice*, în preț de 40 fl. Pentru acest dar însemnat a creștinosului inv. îi aducem și pe calea aceasta cea mai mare mulțumită. Dece bunul Dumnezeu ca atari fapte creștinești să le urmeze și alții, cărora le zace la inimă iubirea de religione și biserică.

Cărți românești oprite. Ministrul unguresc al școalelor a dat o scriere despre cărțile și mapele oprite în școalele din Ungaria. Eată câteva date din ea, cum nu se poate mai doveditoare. Din 1868 până în 1896 harnicii ministrii ungurești ai școalelor au confiscat nu mai puțin de 160 cărți și mape școlare. Dintre aceste cel mai mare număr, 80, e a se socoti nouă Românilor, celelalte Germanilor (13), Austriacilor (10), Sașilor (2), Croaților, Slovacilor și Sêrbilor. Dacă socotim, că însemnatul număr de 80 cărți românești confiscate e numai de natură școlară, sumedenia alte de cărți românești nefiind socotite, avem o luminoasă icoană despre libertatea ce domnește la noi!

Jidov sêlbatic. Un cas revoltător s'a petrecut zilele acestea în Alba-Regală. Jidovul *Reitman Jenő*, școlar de cl. IV. a școlăi reale superioare, a ajuns la ceartă cu colegul seu *Keresztury Ernő*, care protestase împotriva nespălatelor injurături ale Jidovului la adresa creștinilor. Din ceartă s'a născut bătăie. Sêlbaticul Jidov, trântind pe *Keresztury* la pământ, a început a tot sări pe piciorul nefericitului, până-ce i-l-a rupt. — Eată ce isprăvuri fac mult iubii prietini perciunați ai Ungurilor!

Dar pentru biserică. Din *Armeni* ni-se scrie, că a doua zi de Crăciun sosind nește neguțetori cu vestminte preoțești, femeile numai decât au făcut o colectă frumoasă și au cumpărat vestmintele trebuincioase. Laudă li-se cuvine!

Loc deschis. *)

Mulțumită publică.

Riușor în 4 Februarie n.

Subscrisul în numele meu și al tuturor locuitorilor din comuna *Riușor* (Rozsapataka) în cercul Lăpușului unguresc, comitatul Solnoc-Dobăca, pe această cale aducem la cunoștința publică, că zelosul și mult binefăcătorul creștin gr.-cat. *Ignatîu Murășianu* dinpreună cu soția sa *Rosa Lakner* din Capnicbaia, în sêrbătorile Nașterii st. v. anului 1896, a dăruit pe seama S. biserici gr.-cat din Riușor un ornament preoțesc întreg cu toate celea apărținătoare de dînsul în preț de 60 fl. v. a.

Bunul Dumnezeu să le înmulțească anii vieții lor și la întreaga familie, feriți de toate relele, pentru darul ce l-au adus pe altarul Domnului.

Vasiliu Timbuș, crâsnic și măsar.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica această redacție nu prî este răspundere.

Mai nou. Români bravi.

Martî, în 9 Februarie a fost alegeri de deputat dietal în *Abrud*. A fost ales *Perczel Beni*. Foaia „Ellenzék" din Cluj primește știrea, că *Românii n'au luat parte la alegere, au fost toți pasivi* Onoare lor!

RÎS.

Țiganul tot ca el.

Un Țigan, al cărui tată era bolnav de moarte, nefiind preot în sat, s'a dus în satul vecin, ca să cheme pe preotul de acolo să-l grijască.

— Părinte, zise Țiganul către preot, vino iute că tata trage de moarte încă când am plecat eu de acasă.

— Tragea de moarte, zise preotul, atunci pândă ajungem noi va fi prea târziu, nu am ce să mai caut.

— N'avea grije de asta, zise Țiganul, că vecinii *Ciucur* și *Cula* mi-a făgăduit că-l vor ținea de vorba până vei veni să-l cumineci.

De-i sfântă, sfântă să fie.

Un Țigan căpătă, nu știu dela cine, un fagur de miere, și cum îl căpătă, începî să sugă din el cu lacomie. Din întâmplare în fagur se rătăcise o albina, care ajungînd în gura Țiganului, îl înțepă sdravên în limbă. Țiganul de durere aruncă fagurul cât colo și începî să injure albina, cum îi venia la gură.

„Nu injura, mîi cioară!", zise un Român, ce trecea pe acolo. „Nu știi tu, că albina-i sfântă!"

Da Țiganul:

„De-i sfântă, sfântă să fie,

Da de limbă nu mă ție;

C'o strîng cu dinții,

D'o vede sfinții!"

POSTA REDACȚIEI.

V. D. în M. Dacă nu ți-le-a schimbat, numai material de argint din ele îți poți vinde la vre-un aurar.

Abonentul nr. 9179. Acum nu știm nici un loc, dar' de vom afla, te vom înștiința prin posta redacției.

I. P. în Buh. Scrișoarea lungă nu avem loc unde să o publicăm. Scrie mai pe scurt.

Valeadieni. Răspunsul în curînd. Corespondența nu o publicăm, fiind prea târziu, dar' ne vom folosi de ea ocașional.

Ilie. S. în Pr. Adresați-vă cu o jalbă preturei. Abonentul nr. 4000. Pentru vătămarea de onoare (cinste) pîrți la județ, nu la gazete.

M. M. econ. în Oarța-de-jos. În curînd vom publica la partea economică statutele „Inștirii de cumpătare" din Babța și îndrumările de lipsă. Până atunci dedă pe săteni la acest gînd.

P. M. în Boz. Am căutat printre posesiile populare restante, dar' n'am aflat nici una. O rugăm să trimită de nou și îndată le vom publica. Foaia noi o trimitem regulat, dimpreună cu celelalte; deci posta va fi de vină sau o ia cineva.

N. M. curelar în Br. Scrie lui C. Jickeli, negustor (Piața-mică) sau Andrei Wagner, strugar (strada Cisnădiei nr. 23), amîndoi în Sibiu, ei îți vor scrie prețul etc.

I. L. în Sărata. Întreabă de un măsar.

Abon. nr. 4556 în Ucea. Nu pot crede ca prețul d-voastră să lucre pentru desființarea unui lucru așa de bun, cum e corul etc. Dacă arcontinua, mai scrie-ne

Pentru redacție și editură responsabil: Ioan Morariu. Proprietar: Pentru „Tipografia" societate pe acțiuni: V. H. Dressnandt.

LOTERIE.

Tragerea din 6 Februarie n

Timișoara: 20 89 58 10 5
 Viena: 20 23 62 64 65

Tragerea din 6 Februarie n.

Brtin: 75 33 82 46 86

Tirgurile din săptămâna viitoare după căl. vechiu.

Marți, 4 Februarie: Aita-mare, Boroșneul-mare, Chibot.

Vineri, 7 Februarie: Ciuc-Sereda, Reghinul-săseșc, Tâșnad.

Sâmbătă, 8 Februarie: Alțina, Rodna-veche, Teiuș.

Călimdarul săptămânii.

Zilele	Călimdarul vechiu	Călimd. nou	Soarele
	Dum. Vameșului și a Paris. gl. 5 sft. 5	rés.	ap.
Dum.	2 (+) Întimp. Dom.	14 Valentin	7 1 4 59
Luni	3 S. și drept. Simeon	18 Faustin	6 59 5 1
Marți	4 Păr. Isidor	16 Iuliana	6 87 5 3
Merc.	5 Mc Agatia	17 Constanța	6 56 5 4
Joi	6 Cuv. Păr. Vucol Ep.	18 Flavian	6 54 5 6
Vineri	7 Păr. Partenie	19 Susana	6 52 5 8
Sâmb.	8 M. Mc Teodor Strat.	20 Elucierie	6 10 5 10

Fabricatele mele

sunt în genere recunoscute de bune și ieftine!

Remontoir-nikel fl. 3.50: remon-
 toir-argint ⁸⁰⁰/₁₀₀₀ fl. —; remon-
 toir-anker Spirai Brequet 15 bu-
 căți, fl. 10. —; 16 bu. ăți, 1 cu-
 tioară, calpac de sticlă fl. 12. —
 Orologiu deșteptător, anker, lu-
 minător, calitatea primă fl. 1.70.

Regulator de tras odată pe zi fl. 5.75. Re-
 gulator de tras odată în 10 zile fl. 8.50. Ca-
 talog ilustrat de oroloage, lanțuri de oroloage,
 regulatoare, obiecte de aur și argint, până la
 cea mai fină sortă se trimite franco și gratis.

Ce nu convine, se schimbă sau se restituie
 prețul. [2252] 1—10

Eug. Karecker, fabrică de oroloage.

46. Brégenz (lângă lacul Boden).

Garanță de doi ani.

La „Tipografia“, societate pe acțiuni din
 Sibiu se află de vânzare

**TABLOUL
 CONDAMNAȚILOR POLITICI
 PENTRU CAUSA ROMÂNĂ.**
 Prețul 2 fl.

La „Tipografia“, societate pe acțiuni în
 Sibiu se află de vânzare:

Tabloul condamnaților
 în
PROCESUL MEMORANDULUI.
 Cu 3 fl.

La „Tipografia“, societate pe acțiuni în
 Sibiu, se află de vânzare:

Cea mai nouă
Carte de bucate
 a
bucătăriei

române, franceze, germane și maghiare
 cuprinzând rețetele cele mai bune pentru a
 pregăti în modul cel mai potrivit ori-ce fel de
 bucate, delicatose sau beuturi gustoase.

Se vinde cu preț scăzut (de la 2 fl.) acum
 numai cu 1 fl. v. a. plus 10 cr. porto
 (20 cr. recomandată.)

**Lanțul de oțel patentat „Goepfinger“
 cu zale fără fertură (neforostuite)**

este conform constatării oficiale de 2—2½-ori mai tare decât lanțurile
 celelalte (cu zale forostuite), și poate să se întrebuinteze cu deplină sigu-
 ranță cu câștya numeri mai subțire, decum e posibil aceasta la lanțuri
 forostuite; prin aceasta se ajunge la o considerabilă ușurare de greutate.

Deci lanțul de oțel patentat este lanțul cel mai ieftin.

Lanțul acesta este făcut în diferite feluri și spre diferite scopuri; se
 află în deposit la

Carol F. Jickeli, Sibiu.

[2826] 8—25

La Librăria „Tipografie“, soc. pe acțiuni în Sibiu,
 se află de vânzare
 următoarele publicațiuni

ale Societății

„Inocentiu Micu Clain“

a teologilor din Blaj

1. „Epistole către un preot tânăr“ de Aloisiu Melcher. Partea I și II. 2 volume mari cu prețul redus de 1 fl. 50 cr.
 2. „Pregătire la moarte“, adevărate considerațiuni asupra maxi- melor eterne folositoare tuturor spre meditare și preoților spre a predica, de Alfons M. Liguori, 1 volum de 440 pag. — fl. 80 cr.
 3. „Duh muscălesc“, narațiuni de Bolanden (45 pag.) — fl. 10 cr.
- Se recomandă mai ales preoților. —

La „Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiu se află de vânzare opul premiat și publicat de „Asociațiunea transilvană pentru literatura ro- mână și cultura poporului român“

POVEȘTI DIN POPOR
 adunate de
Ioan Pop-Retegeanu.

Acest op, care se extinde pe 216 pagine, cu-
 prinzând cele mai frumoase povești și la urmă
 o însemnare a provincialismelor, costă numai
 50 cr. plus 10 cr. porto.

La „Tipografia“, societate pe acțiuni în
 Sibiu, se află de vânzare:

**TABLOUL
 DOMNULUI
 Dr. IOAN RATIU**
 compus din 2 fotografii: una în
 costum național la 1859 și a
 doua după ultima fotografie.

Mărimea întregului tablou este de 30 cm. lung. și 24 cm. lăț.
 Prețul numai 25 cr. plus 2 cr. porto.

LUDOVIC ETTER,

Sibiu, strada Urezului nr. 9.

Mare sortiment și singurul reprezentant pentru primele

[2933] 8—10

fabricate

Firmă întemeiată la 1865.

din țeară și din străinătate.

Toate îmbunătățirile moderne.

Mare deposit de părți singuratice necesare.

Atelier de reparatură

„La saison!“

Cea mai extinsă
 garanță.

Lista prețurilor gratis.

Biciclete de tot soiul din cele mai solide și mai ușurele, pe lângă prețurile cele
 mai moderate de fabrică.

CAROL F. JICKELI, SIBIU,

[2827] 10— recomandă:

mașina de măcinat carnea

galvanisată argintiu.

Constă numai din două părți, părțile de întregire nu sunt trebuincioase.

Părțile tăietoare se ascut de sine la întrebuințare.

Vinele se prelucră tot așa de mărunt ca carnea și fără osteneală mare. Curățirea mașinii urmează cu totul de sine, prin aruncarea unei bucăți de pâine în lăuntru.

Se capătă în patru mărimi:

Nr.	2	4	6	8
macină pro minută	1/2	1	2	3
Prețul fl.	3.40	4.60	5.60	7.90

Portretul

noului Episcop al Lugojului

Dr. D. Radu,

lucrat fin, ca o fotografie, în mărime de 18×29 cm.

Se poate procura dela Librăria „Tipografiel”, societate pe acțiuni în Sibiu

Prețul 25 cr.

Pentru aceasta sumă se trimite franco prin postă.

La „Tipografa”, societate pe acțiuni în Sibiu se află de vânzare:

TABLOUL**„CONFERENCEI NAȚIONALE”.**

în mărime 33×50 cm.

Cu prețul de fl. 1.60, ear' cu trimiterea prin postă fl. 1.70.

Cine bea
Kathreiner
Cafeaua de maltă Kneipp

Toti cari doresc a-și conserva și întări sănătatea și totuși să nu renunțe la obicnuita și plăcuta folosință de cafea. Pentru-că un adaus de cafea Kathreiner delatură efectul dăunos sănătății ce-l produce folosința cafelei de boane. *****

Toti aceia, a căror bună dispoziție este jignită prin ceva. Îndeosebi la cei-ce sufer de stomach și nervi s'a dovedit folosința de cafea Kathreiner pură în mii de casuri ca cea mai bună beaură și cea mai ușoară de mistuit. *****

Toate femeile și toți băieții, pentru a căror debilă constituție cafeaua Kathreiner este foarte ușor suportabilă, care pură sau și amestecată cu cafea de boane devine o beaură de un gust plăcut și predilect. *****

Toti aceia, cari vor să cruțe în gospodărie și totuși să aibă o cafea bună și sănătoasă. Aceasta o poate oferi pentru ori-și-cine, pe placul tuturor singură numai cafeaua lui Kathreiner ca adaus la cafeaua de boane sau pură. *****

Mie-mi place mai mult!

Kathreiner cafeaua de maltă Kneipp

este o adevărată cafea de sănătate și familie, prin care prin un mod de fabricațiune al lui Kathreiner aprobat în toate țările și de cele mai mari autorități, se dă cafelei de boane un gust admirabil. Cafeaua Kathreiner împreună gustul exotic al cafelei de boane cu cunoscutele calități sanitare a cafelei indigene de maltă.

Rugare: Pentru de a nu fi sedus și înșelat să se considere, cetească cu grijă cele imprimare pe pachetul original cu inscripția „Kathreiner”.

Pachete fără numele **Kathreiner** nu sunt veritabile

[3103] 1—4

Reparaturi în grabă, bine și ieftin.**Andrieu Török****Fabrică de mașini agricole**

recomandă stimaților domni economi fabricatele sale bine cunoscute în țeară și străinătate și de multe-ori premiate.

Tot felul de **pluguri** — pentru mersul ușor și ban al plugurilor mele dau garanță — **mașină de tăiat** de ale lui Haelerling și în deosebite mărimi, **teasouri** pentru stoarcerea oleiului, mustului de struguri și de poame, toate de un sistem probat ca bun, **virtej** (găpel) pentru câte 1—4 cai, **mașini de imblătit** (trierat) de mână, cu virtej, și cu vapori, mașini pentru alegerea grâului în 4 deosebite mărimi, mașină pentru desfacerea **cucuruzului**, **moară pentru păsat**, **pumpe** pentru afunzimi până la 20 metri, **mașini** de séménat și triere, grape și altele:

Mai departe eu port neguțătorie de fer cu un mare magazin de nicovele, foi, mașini pentru șiroafe și pentru găurirea ferului, tinichea (plen) pentru coperișe, șindile, apoi tot felul de alte instrumente și unele de lipsă făurarilor și lăcătarilor, toate de cea mai bună calitate. [314] 4—26

Intemeiată la anul 1857

Prețuri ieftine, serviciu solid.

Lista prețurilor ilustrată, gratis și franco.

Pentru „Tipografa”, societate pe acțiuni: V. H. Dressnandt.

Pentru tipar responsabil Iosif Marschall